

+*Mitant* val. i tort., adj (oblidat o menyspreat manca en *AlcM*, tot i que *DAG*. ja recull *per mitant* 'per meitat'), equivalent dels usos proclítics de *mijan* i *mijant* que hem estudiat supra. Però ja ho trobo en algun vell doc. valencià: «les pagues --- la segon a *mitant* faena, y l'altra quant serà acabada» (*An. C. Cult. Val.* VIII, 103). En el P. Val es troba més que enlloc a la part transpalànica, però també ho veig algun cop en l'alcoià MGadea: «està situat a *mitant* carrer de La Cequiòla» (*T. del Xè I*, 217); i el lliurà Escrig (1851) porta «*per mitant = per mitats*: en efecte tocant a Llúria, a Ribera-roja de Túria, em parlaven d'un camí «passant *per mitán* repéu de la lloma». Però molt en la gent del Nord valencià, i d'allà és també la cobla tòpica «Els culrojós de Betxí, / saraguèlls de *mitan* cama: / en dos quinzets de pa dur / passen tota la setmana» (SGuarner, *BDLC XVIII*, 17).

«Eixe no, que està a *mitan* créixer»; «Els fills de l'ermità --- se ficaren, a *mitant* vestir encara, en l'església», Salvador Guinot (*Capolls mustigats*, a. 1900, p. 59; *Escenes Castelloneses*, 35). El castellanenc Joan Porcar l'usa en plural, *per mitans* de 'a mitjans de' amb noms de períodes cronològics: «a *mitants* del segle passat», «*per mitans* de setembre d'aquest any ens donaren la nova d'haver vist pintures rupestres», *BSCC XIV*, 81; xv, 343. És en aquesta zona, quasi només, on el tinc anotat de viva veu: «La Feixa de Montal és en *mitant* del Tossal de la Nevera», Catí, 1961; «de *mitant* barranc cap amunt és la partida d'El Pantano», L'Alcora (1961).

Però arriba més al Nord, car se sent almenys a part de la Ribera d'Ebre, i és molt de Tortosa, on no solament recollia *mitan* Mestre Noé (*BDC III*, 102), perquè res més conegut que el famós santuari de *Mitan Camí*, ja antic a mig camí del Coll de Balaguer: «Ermida de *Mitan-Camí* --- si exes parets parlessen, quines contalles mos farien de les visites que, al retorn d'Ultramar, hi feien los llicenciats, Vergés i Paulí (*Espurnes de la Llar v*, que en parla in extenso a les pp. 75 i 76). Si la memòria no m'enganya n'hi ha documentació força antiga aplegada pel canonge O'Callaghan i d'altres; i tinc fotocòpia d'una espècie de poema popular descriptiu amb curioses frases tortosines tot el que es veu d'allà estant, en lletra del S. XVIII. Val a dir que en el Princ. és exclusiu de les terres de l'Ebre.

Però reapareix en alguns parlars occitans, on no és recent ni massa localitzat, car el *PSW v*, 286¹¹ en recull un testimoni en el *Thalamus Parvus*, cartulari montpellerenc de fi S. XIII: «en aquel an meteys, al *mitan* d'octubre ---», i hi ha «*mitan* m. milieu» en un doc. de 1482 de la zona avinyonesa (Pansier). Pertany sens dubte al provençal rodanès «*mitan* m. milieu, centre; moyen (= *biais*); pour moitié, à Nice» i el *TdF*, ultra afegir-hi una variant *meitan* com a delfinesa, en dona molta fraseologia, entre altres llgd. en *bèl* *mitan*, rodanès *au bèu mitan*, «fau èstre de Diéu o dóu diable, i' a pas de *mitan*», «au *mitan*, coume dimècre», «la ville de Digne se divise en trois parties: la tète, *lou mitan* et *lou pèd*». Pel Nord arriba fins a alguns punts del Roergue: «Mièch, *mitan* m.: le mi-

lieu ---» (Vayssier), i pel SO. al bearn. *mieytan* (amb testimonis literaris Lespy-R.) o *mitan* (id.), gascó *meitan* (*TdF*).

En domini d'oïl s'estén (no sé si sense cap solució de continuïtat) al llarg del francès oriental fins a Bèlgica, pel francoprovençal de Suïssa (Gauchat, *VRom. II*, 42ss.), de Lió (*mitan* en Puitspelu; Horning, *ZRPb. XIV*, 221-2) a Lorena etc. i sobreviu en el Canadà i fins a Liège i tot el való (*mitā*: Marchot, *ZRPb. XVI*, 383-6; xviii, 433); n'hi ha algun testimoni picard antic (Go-defroy fins al S. xvii).

Els francistes i francoprovençalistes han escrit molt sobre l'etimologia. Un **MEDIANTEM* ll. vg. proposat per Marchot és arbitrari en tots sentits (i ja el va rebutjar Gaston Paris, *Rom. XXII*, 315). La identificació etimològica amb oc. ant. (i cat. *meitadenc*) que suggereix Gauchat és evidentment indefensable, no sols perquè en való o zones veïnes *-enc* es pronuncia *-ē* amb *e*, sinó rotundament per l'existència mateixa de *mitant* en llengua d'oc i en català; per la mateixa raó i d'altres s'ha de rebutjar *MEDIUM TEMPUS* suposat per M-Lübke (encara que hi hagi *-ē* en algun parlar lore-nès, és una influència de *TEMPUS* merament local per etimologia popular).

No dubto a donar la raó a Spitzer (*MLN LVII*, 356-78) i a l'últim i més complet treball de Marchot (*ARom. VI*, 1922, 365-6): compost de *miei tant* 'mig tant' format com fr. ant. *deus tanz, cent tanz* etc. 'el doble', 'cent vegades', doncs com si diguéssim en anglès «half as much» (*le mitant du jour*). En realitat no hi ha cap raó per creure que en occità sigui francesisme (a causa de *iei > i*), car en l'ús proclíctic és natural que fins en llengua d'oc s'hagi reduït *iei a i*. D'altra banda tant l'àrea del mot en català, com la manca de rastre del -g de *mig*, i el fet del deslligament geogràfic amb l'àrea gallo-romànica poden induir a creure entre nosaltres en un mossarabisme. També s'explica en la nostra fraseologia, cf. la frase que cita el dicc. de MGadea «la *mitat* y atre *tant*» «se usa para excusarse de responder decididamente a lo que se pregunta en cantidad y número».

Mujol 'rovell d'ou': «un *muyol* d'ou cuyt», Alcoft (*S. XIV*), *XL v*° 2; «e puis quan vinc del bany, ans que menç altra cosa, ús trenta *mujols* d'ous frescs, mesclats ab flor de macis e de cubebes fines», Eiximenis (*Terç, NCl. VI*, 53); «un *mujol* d'ou, e atretanta trementina, e atretanta farina d'ordi, que sia bé debatut e mesclat», *Manescalda* de Batllori (c. 1400, *AORBB v*, 218); i encara algun altre testimoni que es pot veure en el *DAG*. Mot paral·lel a l'oc. ant. *mojol*, landès *mažó, mužó, mižóy*, i aranès *mižó* (Cor., *Voc.*, 85), prov. *mouïdu*. Igual que el fr. antiq. *moyeu* id. (diferent de *moyeu* 'botó se roda etc.' que prové de *MODIOLUM*), aquest mot ve de *MEDIOLUM* pròpiament petit centre de l'ou; per a formes hispàniques emparentades vegeu *DECH* (MEAJA II); Ant. Thomas, *Bull. Du C. v*, 97ss.; Niedermann, *Neure Jahrbücher f. klass. Altertum XXIX*, 314; *meiolus ovi*, *CGL III*, 579.33, 630.33 i en Plinius Valerianus. *Mejol > mojol* és una assimilació normal en català (*Lleuresc*, 199).